

VOL 3, No 74 (74) (2021)

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields.

Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month.

Frequency: 24 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal.

Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)
- Gál Jenő - MD, assistant professor of history of medicine and the social sciences and humanities (Budapest, Hungary)
- Borbély Kinga - Ph.D, Professor, Department of Philosophy and History (Kosice, Slovakia)
- Eberhardt Mona - Doctor of Psychology, Professor, Chair of General Psychology and Pedagogy (Munich, Germany)
- Kramarchuk Vyacheslav - Doctor of Pharmacy, Department of Clinical Pharmacy and Clinical Pharmacology (Vinnytsia, Ukraine)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

ТЕХНОЛОГІЯ ТВОРЧО-РОЗВИВАЛЬНОГО МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**Овчаренко Н.А.**

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри методики музичного виховання,
співу та хорового дирижування
Криворізького державного педагогічного університету*

THE TECHNOLOGY OF CREATIVE AND DEVELOPED MUSIC EDUCATION IN CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE**Ovcharenko N.**

*Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor of the department in methodology of musical education,
singing and choir conducting
Kryvyi Rih State Pedagogical University
DOI: [10.24412/9215-0365-2021-74-3-21-24](https://doi.org/10.24412/9215-0365-2021-74-3-21-24)*

Анотація

У статті розглядається актуальна проблема загальної музичної освіти – застосування технологій творчо-розвивального музичного навчання учнів в практиці початкової школи. Метою статті є виявлення потенціалу технологізації творчо-розвивального музичного навчання дітей молодшого шкільного віку. Розроблено й обґрунтовано технологію творчо-розвивального музичного навчання учнів, яка включає три етапи реалізації: мотиваційно-стимулювальний, формувальний, творчо-результативний, з відповідними формами, методами і засобами музичного навчання.

Abstract

The using of the creative and developed music education technologies in primary school practice as actual problem is considered in this article. Purpose of the article is to identify the potential of creative and developed education in primary school children technologization. The technology of creative and developed education in primary school children is developed and tested, which includes three phases of implementation such as: motivational and stimulating, formative, creatively products, with appropriate forms and methods of musical education.

Ключові слова: технологія, творчо-розвивальне навчання, музичне навчання, учні початкової школи, діти молодшого шкільного віку, учитель музичного мистецтва.

Keywords: technology, creative and developed music education, musical education, primary school children, music art teacher.

Сучасні освітні реформи, які на є часі й інтенсивно впроваджуються в практику зарубіжної та української освіти, відображають виклики світового суспільства в контексті глобалізаційних процесів, й відповідно, нові підходи до підвищення якості навчання. Наразі, основна реформа Міністерства освіти і науки України – Концепція «Нова українська школа» (2016), розкриває сутність стратегічного спрямування вітчизняної загальної середньої школи до 2029 року, а саме – навчання дітей через діяльність, отримання задоволення від самого процесу навчання, оволодіння не тільки знаннями, а й вміннями застосовувати такі знання у житті.

Сьогодні в мистецькій освіті акцентується увага на застосуванні в початковій школі технологій творчо-розвивального музичного навчання дітей з метою розвитку всебічно розвиненої і творчої особистості, спроможної застосовувати свою креативність, багатоваріантність, імпровізаційність та, безпосередньо, музичні знання і вміння в житті; формування цілісного світогляду підростаючого покоління, його творчого мислення, ціннісного ставлення дітей до музичного мистецтва з раннього

віку. Тож, нагальним є питання впровадження інноваційних технологій творчо-розвивального музичного навчання учнів молодшого шкільного віку в зміст уроків музичного мистецтва, які мають неосяжний потенціал приносити задоволення від самого процесу навчання і творчості, а також – питання підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, здатних опановувати зазначеними технологіями в закладах вищої мистецько-педагогічної освіти й застосовувати їх у майбутній роботі в початковій школі.

Концептуальні основи розвивального навчання особистості закладено в XVII-XIX століттях у працях Ф. Дістервега, Я. Коменського, Й. Песталлоцці. Питання технологізації розвивального навчання учнів молодшого шкільного віку розкрито в педагогічних доробках вітчизняних і зарубіжних учених другої половини XX – початку XXI століття Ш. Амонашвілі, В. Давидова, Д. Ельконіна, О. Савченко, М. Фіцули та ін. Проблеми впровадження технологій в музичній освіті розглядали О. Лобова, Н. Овчаренко, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський та ін. Інноваційні підходи до розвитку музичної творчості дітей дошкільного та молодшого

шкільного віку відображені в дослідженнях Е. Гордона, Г. Ніколаї, В. Черкасова. Разом з тим, питання впровадження в практику інноваційних технологій творчо-розвивального музичного навчання учнів початкової школи є актуальним і потребує вирішення. Тому, мета статті – виявлення потенціалу технологізації творчо-розвивального музичного навчання дітей молодшого шкільного віку.

В основі творчо-розвивального навчання лежить уявлення про розвиток дитини як суб'єкта особистісної діяльності, що передбачає створення спеціального освітньо-мистецького розвивального середовища для формування особистості учня з ціннісним ставленням до музичної культури, творчим мисленням, багатим емоційним світом, розвиненими потребами до подальшого пізнання музичного мистецтва. Творчо-розвивальне навчання на уроках музичного мистецтва передбачає визначення індивідуальної зони найближчого розвитку дітей та на цій основі формування їх культурної компетентності й розвиток загальних і музичних здібностей через навчання.

Технологічні аспекти розвивального навчання ґрунтовно розкрито в наукових працях учених В. Давидова й Д. Ельконіна, якими зроблено наголос на впливі навчання на загальний розвиток особистості, який включає психічний і соціальний розвиток в їх єдності. У визначенні поняття «технологія розвивального навчання» ми дотримуємося думки, що це активно-діяльнісний спосіб навчання, під час якого враховуються та використовуються природні закономірності індивідуального розвитку дитини, що зумовлюють розвиток знань, умінь, навичок і способів розумових дій, скерованих механізмів особистості, емоційно-ціннісної та діялісно-практичної сфер [1; 2]. Науковці дійшли узагальнення, що дітям з дошкільного й молодшого шкільного віку доступні загальні теоретичні поняття, які вони приймають і засвоюють раніше, ніж навчаються діяти; можливості дитини до навчання величезні, але не використовуються школою; можливості інтенсифікувати розумовий розвиток лежить насаперед у змісті навчального матеріалу.

Відтак, вважаємо важливим і корисним для розробки технологій творчо-розвивального навчання опанування досвідом сучасного американського вченого Е. Гордона щодо музичного розвитку через навчання саме маленьких дітей [7]. Як зазначає Ю. Поплавська-Мельниченко, дослідниця концепції музичного навчання вченого, «система Гордона ґрунтується на зв'язках музичного та лінгвістичного мислення», якщо сприйняття музики проходить з самого раннього дитинства, то воно сприймається як материнська мова. Система Гордона має на меті «сформувати максимально чутливе, повноцінне, різнобічне та скоординоване сприйняття музики у розмаїтих історичних, національних, жанрових, образно-тематичних зрізах [3, с. 373].

Музичні здібності, за думкою науковця, найінтенсивніше розвиваються від народження до 9 років, а потім стабілізуються. Науковець для музичного розвитку дітей використовує дію аудіації: «Під час прослуховування музики ви осмислюєте

те, що почули, пригадуючи почуте раніше... коли ви аудіюєте під час слухання музики, ви підсумовуєте та узагальнюєте ті конкретні музичні моделі, які щойно почули і прогнозуєте, що буде звучати далі. Кожна дія стає взаємодією». [8, с. 5 – 6]. Музичний розвиток Е. Гордон порівнює з навчанням мови, якою діти опановують за допомогою п'яти джерел вербальної інформації, як: слухання, мовлення, мислення, читання, письма; обсяг їх словникового запасу залежить від того середовища, у якому вони знаходяться. У дошкільному віці діти використовують, у більшості, перші три джерела, а у молодшому шкільному – їх навчають двом останнім. Науковець слушно стверджує, що у дитини подібним чином розвиваються усі види джерел музичної інформації, тому логічним є те, що до фундаментальних стимулів творчого музичного навчання слід віднести слухання, виконання, імпровізацію, читання та письмо [8].

Створення і впровадження технологій розвивального навчання дітей потребує відповідної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Особливої вагомості в такому контексті набуває питання удосконалення формування технологічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, які мають досконало володіти технологіями музичного навчання дітей [9, с. 116]. У наукових розвідках В. Черкасова запропоновано інтерактивні музично-педагогічні технології, які доцільно застосовувати і в процесі розвивального навчання, як, зокрема: технологія сприймання творів музичного мистецтва для цілісного відображення у свідомості дитини цілісного образу музичного твору; технологія презентації музичного твору з метою надання учням повноцінної інформації у зручній і цікавій формі; технологія інтерпретації інтонаційно-образного змісту для стимулювання творчості дітей; технологія повторного прослуховування з метою аналізу та занурення в ідейно-образний зміст твору [6, с. 239]; технологія імпровізації для активізації розумової діяльності, пам'яті, мислення, мовлення та розвитку специфічних композиторсько-творчих здібностей учнів [6, с. 286].

З метою формування цілісної особистості учнів молодшого шкільного віку, нами розроблено технологію розвивального музичного навчання, яка пропонується для навчання учнів 2-го класу в процесі опанування темою чверті: «Основні музичні жанри».

Така технологія передбачає реалізацію наступних етапів:

1) мотиваційно-стимульовального: формування в учнів мотивації до музичного навчання, позитивного ставлення до музичного мистецтва;

2) формувального: оволодіння учнями новою інформацією за програмою з музичного мистецтва; відтворення дітьми засвоєного матеріалу на уроках з музичного мистецтва; закріплення музичних знань, умінь;

6) творчо-результативного: опанування учнями продуктивною творчо-пізнавальною діяльністю; оцінювання та самооцінювання власних досягнень.

Зміст технології творчо-розвивального навчання включає теоретичний і музичний матеріал, який виходить за рамки програми, потребує осмислення дітьми загальних теоретичних понять (за Е. Гордоном, Д. Ельконіним та В. Давидовим), включення учнів у навчально-ігрову діяльність (за Ш. Амонашвілі, О. Лобовою, О. Савченко), прояву в них творчості в музикуванні.

На *мотиваційно-стимулювальному етапі* технології пропонується в урочній формі в роботі з дітьми використанням різних джерел інформації, що відображається у використанні методів: «музичної презентації», який передбачає прослуховування музичного матеріалу з улюблених мультфільмів учнів і спрямований на зацікавлення та актуалізацію музичного мислення дітей; «словник слухання» – передбачає використання невеличких епізодів дитячих фольклорних та популярних сучасних творів і творів для дітей композиторів, які необхідно прослухати і запам'ятати, що націлено на розвиток пізнавального інтересу і музичної пам'яті учнів; «емоційного подиву» – передбачає застосування музичних творів, які яскраво відображають різні художні образи, наприклад: тварини, іграшки, стан природи тощо; такий метод спрямований на розвиток потреби в емоційному задоволенні від прослуханого музичного твору, емоційне сприймання музичного мистецтва, асоціативне мислення.

Під час *формульованого етапу* технології доцільно впроваджувати в урочній системі колективно-групові та індивідуальні форми. Основним джерелом інтересу дітей до навчальної діяльності є зміст музичного навчання, для посилення його стимулювального впливу доцільно застосовувати загальнодидактичні *методи*, як: цікаві аналогії, створення ситуацій з можливістю вибору (за С. Сисоевою [5, с. 203]), випереджувального навчання, емоційного стимулювання навчання, пізнавальних ігор (ребуси, кросворди, шаради), – які викликають позитивні емоції, активізують мислення, тренують пам'ять, розвивають загальну ерудицію, розширюють обсяг знань, допомагають в інтелектуальному спілкуванні та є надійним засобом психологічного розвантаження розумової праці дитини.

Технологія включає і специфічні музичні методи, спрямовані на розвиток музичного сприймання, мислення, творчості як: «Розрізнення і припущення», «Бас і мелодія» (за Е. Гордоном), «Чутливе вушко», «Спостережливе око», «Угадай мелодію»; методи розвитку музичного мислення: «Що значить слово?», «Відгадай музичну загадку», «На що схоже», «Порівняй звуки», «Хто так співає, хто так кричить?», «Про, що говорить музика?»; методи розвитку творчих здібностей «Веселий імпровізатор», «Придумай мелодію», «Малюємо голозом», «Граємо в оркестрі»; методи розвитку співацького голосу «Райдуга настроїв», «Конкурс ансамблів», «Співак-артист» та інші. Для забезпечення якості застосування технології творчо-розвивального музичного навчання необхідно застосовувати традиційні й інноваційні засоби навчання, якот: музичні інструменти, звукопідсилювальна апаратура, мультимедійна дошка, комп'ютер, плакати.

Творчо-результативний етап полягає в оцінюванні музично-творчих досягнень дітей за результатами розвиваючого навчання, яке пропонується здійснювати за критеріями, розробленими О. Ростовським, серед яких: глибина сприймання і переживання музичних творів, повнота осмислення музичних вражень, розвиток художньо-образного мислення, ступінь сформованості виконавських умінь, ґрунтовність музичних знань, самостійність оцінних суджень, активність, зацікавленість учнів у музично-пізнавальній виконавській діяльності [4, с. 476]. Особливо значущим є використання такої форми контролю, як самооцінювання дітьми своїх здобутків в опануванні музичним мистецтвом для чого пропонується використання творчих методів: «Слухач», «Виконавець», «Імпровізатор», «Композитор», «Музичний лектор», – які відображають рівень сприймання дітьми всіх видів джерел музичної інформації, а саме: слухання, виконання, імпровізація, читання та письмо. У будь-якому випадку, оцінювання результатів музичного навчання учнів має бути мотивуючим і надихаючим на музичне зростання і творчість.

Таким чином, дослідження проблеми технологізації творчо-розвивального музичного навчання учнів початкової школи довело її актуальність і необхідність сучасного вирішення. Творчо-розвивальне музичне навчання дітей спрямоване на розвиток всебічно розвиненої особистості, спроможної застосовувати свою творчість, музичні здібності, знання і вміння в житті. З метою формування творчої особистості дітей молодшого шкільного віку розроблено й обґрунтовано технологію творчо-розвивального музичного навчання, яка включає три етапи реалізації: мотиваційно-стимулювальний, формульовальний, творчо-результативний. Для кожного етапу технології пропонується комплекс методів навчання, які забезпечують ефективність музичного і творчого розвитку учнів початкової школи.

Список літератури

1. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения. Москва: Интор, 1996. 541 с.
2. Эльконин Д. Б. Связь обучения и психологического развития детей. Избранные психологические труды. Москва: Педагогика, 1989. С. 78–92.
3. Поплавська-Мельниченко Ю. А. Едвін Гордон та його теорія навчання музиці. Музично-педагогічні системи та концепції ХХ століття. Львів, 2018. С. 372–394.
4. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти. Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.
5. Сисоева С. О. Основи педагогічної творчості. Київ: Міленіум, 2006. 346 с.
6. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. 528 с.
7. Gordon E. A. Music Learning Theory for ew-born and Young Children. Edition. Chego: GIA Publication, 2003.

8. Gordon E. A. Learning Sequences in Music: Skill, Content, and Paterns. A Contemporary Music Learning Theory. Edition. Chego: GIA Publiction, 2012. 336 p.
9. Ovcharenko, N., Samoilenko, O., Moskva, O., Chebotarenko, O. Innovative Technologies in Vocal Training: Technological Culture Formation of Future Musical Art Teachers. Journal of History Culture and Art Research, 2020. 9(3), 115-126. doi:http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i3.2729

ВЫСТРАИВАНИЕ ПРАГМАТИЧЕСКИХ ЗАДАЧ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕЖЕНИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Овчинников Ю.Д.

кандидат технических наук, доцент,

доцент кафедры биохимии,

биомеханики и естественно-научных дисциплин

Положаева В.В.

студентка факультета адаптивной

и оздоровительной физической культуры,

Пономарева Т.В.

кандидат биологических наук, доцент, декан факультета адаптивной и оздоровительной физической культуры

Кубанский государственный университет физической культуры, спорта и туризма Россия, г. Краснодар

BUILDING PRAGMATIC HEALTH-SAVING TASKS STUDENT YOUTH

Ovchinnikov Yu.,

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Biochemistry, Biomechanics and

Natural Science Disciplines

Polozhaeva V.,

student of the Faculty of Adaptive

and health-improving Physical culture,

Ponomareva T.

Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Adaptive and Health-improving Physical Culture

Kuban State University of Physical Culture, Sports and Tourism Russia,

Krasnodar

DOI: [10.24412/9215-0365-2021-74-3-24-26](https://doi.org/10.24412/9215-0365-2021-74-3-24-26)

Аннотация

В статье авторами обозначена прагматическая задача здоровьесбережения как всеобъемлющая задача на современном этапе развития общества. Определены критерии здорового образа жизни. Главной социально-гуманистической проблемой обозначена прагматическая задача сохранения здоровья в вузах. Решение этой задачи предлагается за счет повышения качества педагогических технологий сохранения здоровья через социальные инициативы и проекты.

Abstract

In the article, the authors identify the pragmatic task of health saving as a comprehensive task at the present stage of society's development. The criteria of a healthy lifestyle are defined. The main socio-humanistic problem is the pragmatic task of preserving health in universities. The solution to this problem is proposed by improving the quality of pedagogical technologies for preserving health through social initiatives and projects.

Ключевые слова: здоровый образ жизни, здоровьесберегающее образование, образовательные технологии, мотивация, массовая физическая культура.

Keywords: healthy lifestyle, health-saving education, educational technologies, motivation, mass physical culture.

Здоровье человека рассматривается как национальная проблема и стратегическая задача для многих государств [10]. Здоровье студента, его социально-психологическая адаптация, его нормальный рост и развитие во многом определяются средой, в которой он живет [11,15]. Для ученика в возрасте от

18 до 25 лет эта среда является образовательной системой, поскольку более 70% его времени связано с пребыванием в учебных центрах [12]. При этом именно в этот период происходит наиболее интенсивный рост и развитие, формирование здоровья и определяют жизненный цикл [13].

Формирование здорового образа жизни в среде